

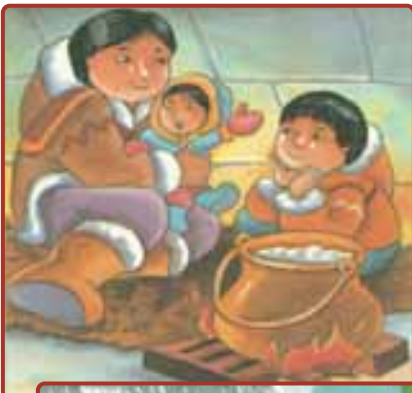

Meg is mosakodjál, meg is fésülködjél

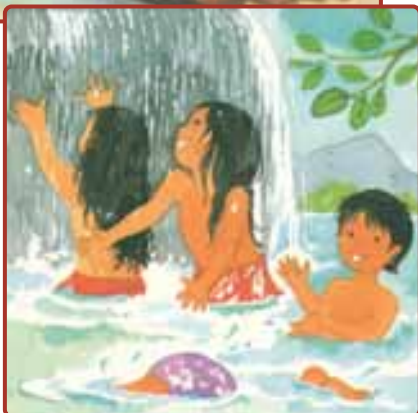
Atisztaság egészséget, a piszok betegséget szül testünkben, lelkünkben egyaránt – tudta ezt az ember sok ezer évvel azelőtt, hogy a mikroszkóp segítségével megpillantotta volna a koszban hemzsegő bacilusokat. A külső, belső tisztaságigényt a Teremtő véste ösztöneinkbe. Esőben mosdik fű-fa-virág, mancsát nyalva naphosszat mosakszik a macska, fényesre nyalja kölykét a kutya, borját a tehén. Mióta világ a világ, kis vízben mosakszik, sok vízben tetőtől talpig boldogan megmártózik az ember.

■ Több vallás jelképes szertartásként előírja az ima előtti tisztálkodást. A **megszentelt víz** lemossa a bűnököt, megtisztítja a lelket. A hinduk a **Gangeszbe** mártóznak megtisztulni. Szent János a Jordánban állva vízzel öntötte le, úgy keresztelte meg a bűnbánókat.

Mit jelent: menekül, mint az ördög a szenteltvíztől?

■ A tisztálkodási szokások koronként változnak, de függenek az éghajlattól és a vízmennyiségtől is. A **trópusokon** élők egész évben kedvükre **lubickolhatnak**, az **eszkimókra ráfagyna** a mosdóvíz, a sivatagi népeknek pedig inni is csak cseppek jutnak. Csoda-e, ha sem a sarkkörön túl, sem a sivatagban nem mosakodnak, hanem zsírral, faggyúval illetve olajjal tisztítják testüket.

■ Sok van, de sós. A tengerek, óceánok vize bőséggel ad élelmet, de inni, mosakodni, mosni nem jó. A források, kutak, folyók, tavak édes, selymes vize viszont testünk, ruhánk, környezetünk legfőbb „tisztítószere”.

■ Régesrég rájött az ember arra, hogy a meleg víz jobban tisztít, és lazító, nyugtató, gyógyító hatása is van. Az **északi népek** forró **szaunája** hajdan életmentő volt az átfázott vadász számára. Néhol tüzet sem kell rakni a katlan alá, maga a földanya hevíti fel, és dúsítja gyógyító ásványokkal a források vizét. Ilyen **gyógyhatású hőforrás** sehol nincs annyi, mint a mi Kárpát-medencénkben.

Soroljatok fel néhány erdélyi hévizet.

■ **A régi magyarok** nagy gondot fordítottak a tisztálkodásra. Feljegyzések vallanak a hun és avar fejedelmek fürdőiről, arról, hogy naponta fürödtek, sőt, a bizánci császár, ha útra kelt, bőrmedencés magyar fürdőt és fürdősátrat vitt magával. Vándorlás, hadjárat idején a magyarok külön fürdősátrat rendeztek be a táborban. A fürdés kezdetét kürtszóval vagy a fürdőserpenyők kongatásával jelezték. Őseink igényes tisztálkodására vall **a fehérnemű viselése**, hiszen annak, mint neve is jelzi, fehérnek kell lennie. Európa tőlünk tanulta meg hordani a fehér vászon alsóneműt.

■ A 6 000 éves ókori **sumér** városok fürdőszobáiban kőből faragott **vízvezeték és lefolyó volt**, sőt boltíves utcai csatornahálózatot építettek a szennyvíz elvezetésére. Az Indus folyó mellett ötezer esztendő fürdőmedence oszlopsorát és kabinjait találták meg.

■ Az **ókori Egyiptomban** a nagy meleg miatt és az élősködők ellen szőrtelenítették, és kopaszra nyírták magukat – a nők is. A pompás parókák és fejdíszek alatt kopasz volt a csodaszép **Kleopátra** is, aki szamártéjjel telt, ékes medencében fürdött rendszeresen.

■ Az antik görögök s még inkább a **Római Birodalom** padlófűtési közfürdői nemcsak a tisztálkodás, hanem a sport, a játék, a művelődés, a politizálás, a pletyka helyszínei is voltak. Rómában 170, a birodalomban több, mint 1000, Pannónia fővárosában, Aquincumban kilenc fürdő volt. A szerényebbek ingyen várták a szegényeket, akik nyolcnaponta fürödtek. A hatalmas **luxusfürdőkben** pedig a

Mosom kezeimet. Ki mondta, és mi a szolás mai jelentése?

gazdagok töltötték el akár az egész napot is.

■ A keleti népeknél is igen fejlett tisztálkodási szokásokkal találkozunk. A régi kínaiak állítólag ötnaponként fürödtek, és naponta ötször mostak kezét. **Az arabok** számára a víz a Paradicsom földi jelképe. Ezért építettek annyi pazar fürdőt, medencét, szökőkutat. Hammamnak nevezett **márvány közfürdők** termeit szigorú szertartás szerint hasz-

nálták, meleg – langyos – hideg – száraz sorrendben.

■ Míg a muzulmánoknál virágzott a fürdőkultúra, a **középkori kereszténység** erkölcstelen hivalkodásnak tartotta a testápolást, még tisztálkodáskor is **tiltotta** a meztelenséget. XIII. Lajosnak hatéves korában mosták meg először a lábát. A fényűzésről híres **Napkirály, XIV. Lajos** egyszer életében meg is fürdött, de bizonyára csak titokban, mert akkoriban férfihoz méltatlannak, sőt egészségtelennek tartották a mosakodást. A kellemetlen szagok ellen erős parfümöket, illatos olajokat, füveket használtak.

■ Évezredek óta az emberek otthon vagy közfürdőben **fadézsában, teknőben**, a gazdagok arany, ezüst, porcelán tálban, kádban, márványmedencében tisztálkodtak. A kassai dóm oltárképén Árpád-házi **Szent Erzsébet** a maga alapította kórházban **beteget fürdet**.

■ Cseberből vederbe... vagy inkább **kádba, illetve zuhany alá**. Ma már nemcsak tisztára mos, hanem muzsikál, és meg is masszíroz a csodakád vagy a zuhany.

■ A szappan feltalálása előtt lúgos összetételű földfélékkel, babliszttal, illatos olajokkal, növényekkel dörzsölték bőrüket. A ruhát vízben áztatták, főzték, sulykolták, öblítették, napon fehéritették. Évezredek óta ismert mosószer a fahamuból készült lúg, a habzó **szappangyökér** és a **mosódió**.

■ A gallok már használtak szappant, de nem tisztálkodásra, hanem hajuk szőkítésére. A **szappanfőzés** 800 körül vált általánossá: faggyút és hamulúgot főztek össze nagy üstökben. Illatos szappant akkoriban csak az arabok készítettek olívaolajból és hamulúgból.

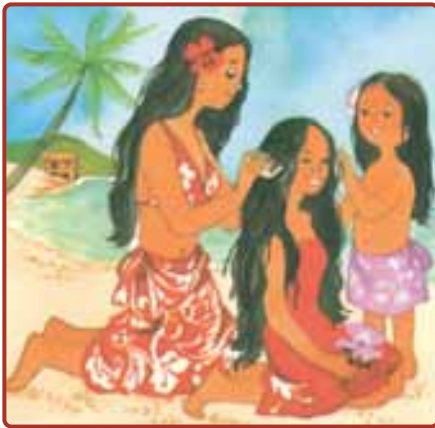
■ Az **öblítéses vécé** angol találmány, 1596-ban született, de jóval később hódította meg a világot. Azelőtt bili, biliszék, árnyékszék, szolgált illemhely gyanánt, és a trágyadomb, a középkorban pedig maga az utca gyűjtött össze minden szemetet.

Melyik költőnk édesanyja volt mosónő?

■ Nálunk elképzelhetetlen: **Kínában** utcai **fültisztítók** kínálják szolgálataikat a járókelőknek.

■ Az első fésű az ember tíz ujja volt. Később csontból, elefántcsontból, puszpángból, hasított bambuszból, fából, gyöngyházból, aranyból – akár ez a **szkíta fejedelmi fésű** –, végül műanyagból készültek a fésűk. Az ausztráliai bennszülöttek egyáltalán nem fésülködnek. Ezzel szemben **Óceánia leányai** olajjal ápolják, és sokat fésülik hajukat.

■ A rokokó hölgyek toronymagas és méregdrága **konty-költeményeit** csak nagyritkán bontották le. Hemzsegték is benne a tetvek. Mosás, fésülés helyett

cifra **arany alkalmatossággal vakarták** fejüket. Később sem vitték túlzásba a hajmosást. Egy 200 éves kalendáriumban olvastam: „A haját gyakran kell mosni, nem elég egy évben egyszer.” Az énekesnőknek tilos volt haját mosniuk, nehogy meghűljön a torkuk. Ezen ma mosolygunk, de a mindennapos hajmosás, amire a samponyártók biztatnak, ugyanilyen téves és káros is.

■ Ma nálunk is divatba jött, de **az afrikai** kislánynak nem a divat, hanem a meleg miatt fonja édesanyja **sok-sok ágacskába** a haját.

■ **Hófehér fogak.** Az ókori babiloniak ezt tették hajdan, a dél-amerikai, afrikai, ausztráliai bennszülöttek pedig még ma is fehéritő hatású gyökeret, **ágacskát rágnak**, úgy tisztítják fogukat. Az ókori rómaiaknak, görögöknek rágható, ehető fogpiszkálójuk volt. A kínaiak ceruza méretű botocskákat faragtak, melyeknek egyik vége fogpiszkálóként, a másik rágásra szolgált. Ők készítették **az első fogkefét**: csontból, bambuszból és disznószőről.

■ **A legrégebbi fogkrém 5000 éves**, az ókori egyiptomiak készítették. Bivalykörmöt, égetett tojáshéjat, sót, vizet, vizeletet (!) tettek bele, és ujjukkal dörzsölték a fogukra. Később mentollal, virágszirmokkal javították ízét, illatát. A ma oly elterjedt fogkrémek alig több, mint száz évesek. Dédanyáink még szódaporral fehéritették, mentás vízzel öblítették fogukat.

Korunk mosdás-, mosás- és takarítás-mániáját a reklámok, a piaci érdek szülte. Mindkét véglet káros: a mosdatlanság, a szutyok megalázó, és megbetegít, de a testápoló, takarító vegyszerek túlzott használata is árt testünk és környezetünk egészségének. Ebben is, mint mindenben, mértéket kellene tartanunk. Úgy, ahogy tiszta testű és lelkű magyar közösségeink tették hajdan, és teszik még ma is ott, ahol nem a kordivatot, hanem rendtartó hagyományainkat követik – *gyöngyharmattal mosásák, napsugárral törlik arcukat.*

Zsigmond Emese

